

Prof. dr hab. Janusz Maria Tylman
Dziedzina – sztuki filmowe
Wydział Operatorski i Realizacji Telewizyjnej
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa,
Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi

Łódź, 14. 05.2018 r.

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej i dorobku artystycznego

mgr **Mikołaja JAROSZEWICZA**

sporządzona na wniosek Dziekan Wydziału Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego dr hab. Krystyny Doktorowicz, prof. UŚ (pismo z dnia 09. 04. 2018 r.) - w związku z przewodem doktorskim, wszczętym przez Radę Wydziału Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2018 r.

Informacje o Doktorancie

Mgr **Mikołaj JAROSZEWICZ** urodził się w Łodzi 21 kwietnia 1974 r. Jest absolwentem Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi. Swoje prace twórcze jako operator realizował między innymi z Sławomirem Fabickim (w 1998 r. „Po drugiej stronie lasu”; w 1999 r. „Bratobójstwo” gdzie jest współautorem scenariusza). W 1998 r. wkracza do zawodowej kinematografii jako współautor zdjęć (obok Andrzeja Jaroszewicza) do 29-minutowego, animowanego filmu pt. „Marchenbilder - obrazki z bajki” w reż. Marka Skrobeckiego. Swoją przygodę twórczą kontynuuje w 2001 r., realizując wspólnie z Tomaszem Tarasiniem zdjęcia do pełnometrażowego filmu animowanego pt. „Tryumf pana Kleksa” – w reż. Krzysztofa Gradowskiego. W 2005 r. jako autor zdjęć współpracuje z reżyserem Markiem Skrobeckim (obecnie dr hab. prof. PWSFTviT) przy filmie animowanym pt. „Ichthys”. Dotychczasowe doświadczenia zawodowe w pełni rozwija we współpracy z Markiem Skrobeckim. Do filmu animowanego stara się „przemycić” w pełni myślenie operatora obrazu filmu aktorskiego „... W rozmowach z reżyserem Markiem Skrobeckim często używałem pojemnego i nieprecyzyjnego porównania rozwijanego przez nas wizualnego stylu opowiadania do tzw. „opowiadania fabularnego” w odróżnieniu do kontestowanego przez nas opowiadania „lalkowego...”.
W złożonych materiałach doktorant podaje 34 pozycje świadczące o Jego dorobku twórczym.

Mgr Mikołaj Jaroszewicz jest w pełni tego słowa „Człowiekiem Filmu”, bowiem oprócz zawodu operatora jest scenarzystą i reżyserem. Jako autor zdjęć realizuje filmy w wielu gatunkach i technologiach biorąc udział w produkcjach międzynarodowych (m.in. polskich, angielskich, niemieckich, kanadyjskich). Wiedzę wyniesioną ze studiów na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej w Szkole Filmowej w Łodzi (przede wszystkim –

w tamtym czasie - opartej na tradycyjnej technologii analogowej) doskonalili i rozwijali w produkcjach fabularnych.

Istotą rozprawy doktorskiej w dziedzinie sztuk filmowych jest przedstawienie dzieła oryginalnego, pozwalającego na dalsze poszukiwania twórcze, rozwijające sztukę filmową, dającą możliwość prezentacji drogi koncepcyjnej, decyzyjnej w artystycznym podejściu operatora filmowego do realizowanego tematu.

Praca doktorska

Mgr Mikołaj Jaroszewicz jako pracę doktorską przedstawił dzieło w postaci zdjęć do filmu pt. „Piotruś i Wilk” w reżyserii Susie Templeton, wyprodukowanego przez: Studio Filmowe Se-Ma-For oraz Breakthrough films (W. Brytania) oraz rozprawę teoretyczną, opatrzoną tytułem „ Monumentalność mikro – świata w koncepcji artystycznej i warsztatowej filmu pt. „Piotruś i Wilk” . Promotorami pracy są dr hab. Michał Rosa oraz dr hab. Janusz Musiał.

Przed przystąpieniem do niniejszego opracowania ponownie obejrzałem film, który analizując warstwę obrazową - urzeka, tchnie prawdą, interpretuje ludzkie postawy, oddaje pełną gamę uczuć bohatera, charakteryzuje postacie towarzyszące, wiarygodnie opisuje wewnętrzną przemianę Piotrusia. To sprawia, że również dorośli z zainteresowaniem oglądają tę sfilmowaną muzyczną bajkę Sergiusza Prokofiewa.

Realizacja filmu to trud, wysiłek całej wieloosobowej ekipy, w tym pionu operatorskiego, któremu przewodniczył Mikołaj Jaroszewicz obok angielskiego operatora obrazu Hugh Gordon'a.

Autor zdjęć swoje doświadczenia zdobyte przy realizacji filmów aktorskich w pełni przenosi na plan filmu lalkowego. Pomaga mu w tym wielkość dekoracji, jednocześnie w wielu momentach stwarza duże utrudnia. Problemy po mistrzowsku przez doktoranta rozwiązane to:

- skala odwzorowania postaci w stosunku do tła,
- zastosowanie różnorodnych planów od totalnego po zbliżenie czy detal,
- wirtuozeria ruchów kamery, która interpretuje a nie tylko informuje (skomplikowane jazdy spokojne - powolne i bardzo dynamiczne),
- ujęcia statyczne, w których kładąc nacisk na ruch postaci wewnątrz kadrowy budowane jest napięcie, definiowany charakter postaci,
- wybór obiektów, budowanie głębi ostrości,
- zastosowanie szerokiej (fabularnej) gamy oświetlenia – dzięki któremu autor zdjęć uzyskał nie tylko wyśmienity efekt plastyczny, ale idealnie przeprowadził gamę kolorystyczną, powyższe oddały: zniewolenie, zamknięcie, osamotnienie, niezdecydowanie, obawę, przerażenie, niepokój, agresję, słabość, niemoc, przyjaźń, smutek, radość, tęsknotę, wściekłość, przyjaźń...

W teoretycznej rozprawie doktorskiej pt. „ Monumentalność mikro- świata w koncepcji artystycznej i warsztatowej filmu pt. „Piotruś i Wilk” doktorant opisuje w jaki sposób osiągnął ten artystyczny wizualny efekt.

Mgr Mikołaj Jaroszewicz w autorskim opracowaniu nie ogranicza się wyłącznie do opisanego, wyjaśnienia etapów pracy - przed, w trakcie, w okresie post-produkcji dzieła, ale

sugestywnie prezentuje swoją postawę wobec animowanego filmu lalkowego. Temu poświęca rozdział 1 opracowania, w którym porusza między innymi zagadnienia w filmie animowanym związane z czasem, specyfiką pracy operatora, iluzji ruchu kamery, światła. **W konkluzji autor pisze** „... *Mimo swojego pozornego skomplikowania ... wbrew pozorom otwierają się przed operatorem obrazu ogromne możliwości kreacyjne ... element techniki, czy też technologii posiada ogromny potencjał kreacyjny kształtowania formy ... Moje własne doświadczenia twórcze jako operatora obrazu w animowanych filmach ... nie jest ... pozbawione nowatorskości a nawet do pewnego stopnia wynalazczości ...*”.

W rozdziale drugim autor szczegółowo opisuje przygotowania, analizy, dyskusje prowadzone z reżyserem, trudności i rozwiązania problemów inscenizacyjnych. Odnosi się do doświadczeń warsztatowych zdobytych w trakcie realizacji filmu pt. „Ichtys” w reżyserii Marka Skrobeckiego, **bowiem:** „... *Środki techniczne zastosowane przeze mnie przy „Ichtys”, mimo, że technologicznie mniej zaawansowane stały się bazą dla rozwoju złożonych technik i narzędzi które rozwinąłem i zastosowałem w „Piotrusiu i Wilku”...*”.

W całym opracowaniu doktorant wielokrotnie podkreśla współpracę, wniesienie wkładu pracy, zaangażowania współpracowników wielu pionów realizacyjnych oraz podkreśla znaczenie ścisłej współpracy z animatorami, którzy są autorami „życia” bohaterów lalkowych. Rozdział trzeci poświęcony jest wkraczaniu do polskiego filmu animowanego „epoki” zapisu cyfrowego, który został zastosowany w produkcji „Piotrusia i Wilka”.

W konkluzji doktorant pisze między innymi: „... *zostałem zatrudniony ... z uwagi na moje fabularne podejście do animacji oraz doświadczenie z dużą skalą modeli, ... starałem się więc budować w wyobraźni obraz nie tyle naturalistyczny co, jeśli można się tak wyrazić, nad-sugestywny, obraz będący tak intensywny w swoim wyrazie, że sprawiałby wrażenie bardziej prawdziwego niż sama rzeczywistość. ...*”. **Mikołaj Jaroszewicz precyzyjnie opisał doświadczenia wyniesione z realizacji wspomnianego filmu „Ichtys”, który – również dzięki twórczej pracy operatora został uhonorowany w latach 2005 – 2006 nagrodami na festiwalach w Krakowie, Ottawie, Seulu, Belgradzie.**

Kolejne trzy rozdziały poświęcone zostały przedstawieniu etapów pracy w procesie powstawania dzieła, które jest praktyczną pracą twórczą niniejszego przewodu. Autor w przystępny sposób dzieli się z czytelnikiem kolejnymi działaniami, poszukiwaniami rozwiązań technicznych, technologicznych, które pozwoliłyby wyrazić ideę, założenia scenariuszowe i reżyserskie. Dla autora zdjęć przygotowanie techniczne (wybór kamery, optyki, urządzeń pozwalających na wieloraki ruch kamery ...) było podstawą do nawiązania ścisłej współpracy z animatorami, scenografami, budowniczymi dekoracji, konstruktorami lalek, fachowcami od efektów specjalnych, specjalistami od post-produkcji i oczywiście do wyrażenia założeń reżysera i spełnienia wymogów producenckich. Dla osiągnięcia stylu wizualnego mgr Mikołaj Jaroszewicz kilka miesięcy poświęcił testom, próbom operatorskim, co zostało ściśle zanotowane. W kolejnych podrozdziałach jesteśmy sugestywnie wtajemniczani w procesy okresu zdjęciowego (system oświetleniowy, wyrażenie form, struktur, faktur, kreacja wizualnej iluzji świata natury ...itp.), które będą dopracowywane w okresie post- produkcyjnym.

Doktorant reasumuje swoje doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji „Piotrusia i Wilka” oraz przemyślenia na temat lalkowego filmu animowanego w podrozdziałach: „Konkluzji rozprawy”, „Animacja poklatkowa jako filmowy środek wyrazu używający złożonych

technik inscenizacyjnych i zdjęciowych, a animacja komputerowa”.

W „Streszczeniu głównych zagadnień rozprawy” Mikołaj Jaroszewicz pisze o zmierzchu tradycyjnej technologii stosowanej w filmie animowanym „Konkluzja pracy porusza temat animacji poklatkowej jako zanikającego dziś medium, które nieuchronnie ustępuje pod naporem animacji generowanej cyfrowo ...”.

Czy rzeczywiście ma rację? Jest faktem, że filmy wykreowane w przestrzeni komputerowej dominują, ale tradycyjne metody realizacji filmu animowanego są nadal doceniane, świadczą o tym: przyznanie Oscara Zbyszkowi Rybczyńskiemu za film „Tango”, uhonorowanie „Piotrusia i Wilka” nominacją w roku 2007 do nagrody BAFTA, a w 2008 roku zdobycie OSKARA. Cennym elementem rozprawy jest wprowadzenie szaty ikonograficznej, która dopełnia czytelny, konkretny opis rozważań doktoranta, który jest materiałem (po drobnych uzupełnieniach literowych) dydaktycznym na temat tworzenia filmu animowanego.

Konkluzja

Jestem przekonany, że dotychczasowe osiągnięcia twórcze, wiedza i umiejętności warsztatowe, dojrzałość artystyczna mgr Mikołaja Jaroszewicza, analiza i ocena przedstawionego dzieła – filmu pt. „Piotruś i Wilk” wraz z obszernym opracowaniem teoretycznym świadczą o wysokiej świadomości artystycznej Doktoranta związanej z dziedziną sztuki filmowej.

W związku z powyższym w świetle zapisów w Art. 13 Ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2003 roku wraz z późniejszymi zmianami – spełniają wymagania ustawowe do nadania Mu stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk filmowych, co rekomenduję Radzie Wydziału Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Janusz Maria Tylman